

Litteratur og Kritik.

Sveriges och Hollands diplomatiska förbindelser 1621—1630, belysta genom aktstycken ur svenska riksarkivet af **M. G. Schybergson**. (Aftryck ur Finska Vetenskaps societetens „Bidrag“ h. 36.) Helsingfors 1881. C + 530 SS.

Dr. Schybergson i Helsingfors har atter ved dette Arbejde beriget vore Kundskaber til Europas Historie under et Afsnit af Trediveaarskrigen. Det er det samme Tidsrum, nemlig Perioden fra 1620—1630, som han har belyst ved forskjellige tidligere Skrifter, nemlig dels ved en Bog om de religiøse og politiske Forhold i Frankrig under Huguenotternes sidste Kampe (Le duc de Rohan et la chute du parti protestant en France. Paris 1880), dels ved en Afhandling angaaende Underhandlingerne om en evangelisk Alliance i Aarene 1624—1625 (Helsingfors 1880).

Forf.'s sidste Arbejde behandler de diplomatiske Forhold imellem Sverig og Nederlandene fra den Tid, den tidligere venskabelige Stemning mellem de to Magter kølnedes for en stor Del som en Følge af Oldenbarnevelds Fald, og til Gustav Adolfs Landgang i Pommern. Skriftet falder i to Afdelinger, en Indledning og en Samling Aktstykker og Breve. I Indledningen giver Forf. en med Omhu og Sagkundskab udført Oversigt over Forhandlingernes Gang og viser, hvorledes den naturlige Sympathi mellem de to protestantiske Stater ikke

var i Stand til at overvinde de forskjellige Vanskeligheder, som stillede sig i Vejen for et nøjere Forbund imellem dem. Han skildrer Gustav Adolfs Bestræbelser i Aarene 1621—24 for at opnaa Generalstaternes Understøttelse mod Polen, hvilke Bestræbelser ikke førte til noget Resultat, da Nederlandene ikke ønskede at bringe for store Ofre for at skade en Fjende af den protestantiske Sag, der paa Grund af sin fjærne Beliggenhed ikke kunde blive umiddelbart farlig for dem. Han fremhæver stærkt og med Rette den svenske Konges Iver for at modarbejde Christian IV's Indflydelse i Haag og paaviser, hvorledes Skinsygen og Misstemningen mellem de to Naboer i høj Grad skadede en fælles Optræden mod Kejseren og Katholikerne i det skæbnesvangre Aar 1625. Fra det Øjeblik Gustav Adolfs Fremgang i Preussen truede de nederlandske Handelsinteresser, fremkom en ny Grund til Kølighed imellem Sverig og Generalstaterne, og selv da Kongens Planer om at føre Kampen over til Tydskland modnedes under Indtrykket af Christian IV's Nederlag og den habsburgske Magts Fremtrængen mod Østersøen, formaaede han dog ikke at bringe Generalstaterne til at tilsige sig deres Hjælp.

Aktstykkесamlingen bestaar af to Dele: Instruxer fra den svenske Konge for hans Afsendinge til Nederlandene i Aarene 1621—1629 og Breve fra Ludvig Camerarius til Axel Oxenstjerna fra Slutningen af 1624 til Slutningen af 1626. For dansk Historie ligger den største Interesse ved Instruxerne i den store Mistænksomhed fra Gustav Adolfs Side overfor Christian IV, som helt igjennem træder frem i dem. Medens den blussede stærkt op i 1624 og Begyndelsen af 1625, paavirket af Frygt for et Forbund mellem Danmark og Polen, er det mærkeligt at se bekræftet paa en uomtvistelig Maade, hvad man hidtil antydningvis har vidst om Planer hos Gustav Adolf umiddelbart før Freden i Lübeck sigtende til at bemægtige sig Sundet. Strax efter den mislykkede Sammenkomst mellem Nordens Konger i Ulfsbæk Præstegaard gav Gustav Adolf Camerarius Ordre til i største Hemmelighed at aabne Underhandlinger derom med Generalstaterne (Instrux af 4. Marts 1629). Det var Frygten for, at Christian IV, dreven af Ulykkens Magt, skulde kaste

sig i Armene paa Kejseren, der bestemte Gustav Adolfs Tankegang, men det dybe Modsætningsforhold mellem de to Fyrster, som dog havde en fælles Fjende, fremlyser klart deraf.

Af ikke ringe Interesse ere ogsaa mange af Brevene fra Ludvig Camerarius, denne bekjendte pfalziske Statsmand, der siden 1622 var den svenske Regerings politiske Korrespondent i Haag, og som 1626 opnaaede Udnævnelse til dens faste Resident sammesteds. Det turde dog vel være, at Dr. Schybergson havde gjort rettere i kun at give et Udvalg og et Uddrag af Brevene til Axel Oxenstjerna i de to indholdsrige Aar 1624—26 istedenfor at optrykke dem alle in extenso. Allerede paa Grund af, at Brevene afsendtes med kun en Uges Mellemrum, kunde de ikke undgaa at indeholde en Del Gjentagelser, og mange af Efterretningerne i dem, der gjengive Rygter, til Dels om temmeligt fjærntliggende Begivenheder, ere ogsaa uden større historisk Værdi. En anden Anke mod Dr. S.'s Udgivelsesmaade er den, at han helt igjennem bevarer Chifrene og de pseudonyme Betegnelser for Personer og hid-sætter den virkelige Mening i Parentheser; det vilde i særdeles høj Grad have lettet Læsningen, hvis han strax havde opløst Chifrene og kun betegnet deres Tilstedeværelse ved særlige Typer; Tilføjelse af en Chiffernøgle vilde have været tilstrækkelig for alle Tilfældes Skyld. Men trods disse Mangler og skjøndt adskillige af de tvivlsomme Spørgsmaal i Tidens Historie ikke modtage nogen Opklaring ved den ny Kilde, Forf. har fremdraget, ere disse Breve fra en omhyggelig og for den protestantiske Sag varmtførende Iagttager dog et Bidrag til Forstaaelse af de paagjældende diplomatiske Forhold, som ingen fremtidig Forsker bør undlade at benytte sig af. Med Hensyn til Christian IV's Historie gives der en hel Del positive Oplysninger angaaende hans forskjellige Ambassader til Nederlandene samt om hans Deltagelse i Krigsbegivenhederne; vigtigst er dog det Lys, der kastes over de overordentlig ugunstige Forhold, under hvilke han begyndte Kampen i Tydskland. Man faar et levende Indblik i hans Forbundsfællers Upaalidelighed og i hans militære og finansielle Hjælpekilders Utilstrække-

lighed; hvad Kongens Personlighed angaar, savner Camerarius langt fra Sympathi for hans Iver og Tapperhed, men han retter den Hovedanke mod ham, at han har kastet sig uforberedt ind i Krigen, ladet haant om Sagkyndiges Raad og kun fulgt sit eget Hoved. Denne Dom af Camerarius var vistnok, som han selv siger, mere end hans egen; mange i Samtiden delte den, og Historien kan næppe afvise den som ubegrundet.

J. A. Fridericia.